

De Vallei nr. 42

Jaargang 9, november 2019

poëzie - proza - beeldend werk

Een Eigen-Zinnige uitgave

Poëzie

Gerard Scharn	<u>2</u>
Begga Mariën	<u>6</u>
Hendrik Carette	<u>10</u>
Robin Veen	<u>14</u>
Bert Struyvé	<u>17</u>
Willy Spillebeen	<u>20</u>
François Vermeulen	<u>24</u>
Riet De Bakker	<u>27</u>
Marieke Maerevoet	<u>30</u>

Proza

Frank Roger	<u>33</u>
Joris Denoo	<u>35</u>
Melissa Murray	<u>39</u>
Vertaling: Romain John van de Maele	
Hans Kilian	<u>44</u>
Leen Raats	<u>46</u>
Fa Quix	<u>49</u>

Beeldend werk

Vivi Herreboudt	<u>52</u>
Linda Campens	<u>55</u>

Afsluiter

<u>Hugo Verstraeten</u>	<u>59</u>
-------------------------	-----------

Samenstelling

Monika Macken (beeldend werk, keuze en tekst)
François Vermeulen (poëzie, proza)

Gerard Scharn

aas

vissen met die klonkies in jakkalsputz
met takharen op herhaling in swakopmund
operatie rekstok duurt een volle week
dan dansen wij de zuidweswals in rooirok
en baadje

gin is bitter en wijn is zoet, een herinnering
aan onze drinkersdagen in afwachting van
de tronk en spelen ganzenbord om wie in de
put mag sterven

wij begraven hem met klank en kleur en het
klinken van de glazen, zijn laatste wens blijft
onvervuld zijn laatste glas blijft ongevuld
morgen zullen we hem vergeten

orthodox met fietshelm

de rabbi racet over de leien langs
kaaien over kasseien hij zingt een
lied vol nostalgie, ik hoor een lied
van brel of brassens het is iets met
amsterdam of de schapen van panurge

tussen kerk en moskee en hindoetempel
badhuis en bordeel gaat de zon ten onder
ik hoor de echo van een bad moon rising
de pearly gates van country joe mcdonald
ik hoor een lied van mordechai gebirtig

zure druiven maken de tanden slee

was het in kootstertille of 's-heer hendrikskinderen
dat zich onze wegen scheidden, waar jij mij verliet
voor een kermisgast een hannekemaaijer of koperteut

tussen baileybrug en nissenhut langs de vaart
waarin dode eenden dreven verscheurde jij de brieven
die ik schreef

Het transport van Joden en Vrijmetselaars van Kramat naar Tangerang (28 december 1943)

de joden van kramat worden verplaatst
naar de han van tangeran, kempeitai en hei-ho
knallen met zwepen en schreeuwen bevelen

samen met verdwaalde hongaren en vrijmetselaars
afgemarkeerd richting stasiun, derde klas vrij reizen
naar tangerang

een interneringskamp is niet het einde, sterren
worden niet gedragen vrouwen worden niet kaal
geschoren al staat het eten op rantsoen

vergeet tempo doeloe en krontong, vergeet tjalie
robinson en sarina het kind uit de desa
maar vergeet niet het koloniaal verleden!

Begga Mariën

VOOR J.

Hij incasseert de mokerslagen
van de verloren gelopen nacht
als de luiken de ochtend optrekken.

Beroofd van zichzelf,
dorst hij naar klare taal.
De beelden zijn veelvoudig,
de pen traag.

HERFST voor G.

De herfst schuifelt weer
bibberend binnen
als de intrede van het pensioen.

Alles kleurt roest en aarde,
die hier slurpt
en daar kraakt.

Wanneer mist ontsluit
tikken breinaalden
als regen tegen de ruiten

Het is aanknopen en sluiten.

ANGST

Met doldraaiend kompas
en een anker dat geen bodem vindt,
wordt hij een schip op drift.

De metingspogingen van de laatste etmalen
en zeker van die nog te verwachten zijn,
verstokken zijn adem
in een oorverdovende hartslag.

Ook de lege pillendoosjes,
die door de kajuit vliegen,
brengen geen soelaas.

Alle netwerken zijn verstrikt
en geen vuurtoren in zicht.

Het is niet goed
als poëzie enkel buiten kan
wanneer zij begint te dreigen.

Ze zingt niet meer;
is haar stem en zandribbel verloren.
Ze ademt amper
door de verdeeldheid en lijken
langs de weg
en het tekort aan handen
om de klus te klaren.

Ze wordt een ziekelijke angst,
besmet met haast en ogen sluiten,
maar kankert onverminderd voort
tussen teksten van het verdict,
te veel om gedicht te krijgen.

Hendrik Carette

Vier missives voor vier van mijn levende land- en tijdgenoten

Missive voor Maarten Asscher

Zoveel is zeker: naast de bijna alom en allerwegen
heersende domheid en wreedheid
blijft barmhartigheid en welwillendheid zeer zeldzaam.

En in het uur der waarheid wordt soms
zelfs een zwakke, ziek en oud geworden, man
alsnog een absolute historische held.

Denk maar aan die onvergetelijke Italiaan Silvio Pellico
met zijn aangrijpende boek *Le mie prigioni*
en zijn Beschermvrouw de schatrijke Markiezin di Barolo.

Missive voor Benno Barnard

Was ik maar een Sefardische jood, een zingende Anglicaan
of een edele hugenoot,
een vrije metselaar (Aloude en Aangenomen Schotse ritus)
een mystieke christelijke monnik in een cel van een abdij
een bebaarde Mennoniet in een houten zuilenhuis in Amerika
of een vrome piëtist in het Rijnland of in het Pruisische Prüm.

Dan zouden we lang kunnen corresponderen
over de ondergang van het oude Avondland
over het geslacht der engelen
(zeer vrouwelijk of zeer androgyn)
over de paradoxen, de mysteriën van het geloof,
de wiskundige oneindigheid en Ruusbroec in Groenendaal.

Missive voor Dirk van Bastelaere

Het scrotum is de hangende behaarde balzak
voor de weke sjanker, de warme urine en het zaad.

De ziel is een anima of een pneumatische wind
die aangeblazen wordt door de levende levensgeest.

Het brein is een netwerk van neuronen dat snel als
het licht de verbinding met de frontale lobben maakt.

Het corpus is het lijf met het gebeente en het kraakbeen
achter en onder de aders, organen, pezen en poriën.

En het hart is een spier. Een stuwende spier
die mijn blauw bloed naar mijn edele delen pompt.

Missive voor Lut de Block

Sinds de dood van Ida Gerhardt en Christine D'haen
(die twee priesteressen in de tempel van de lyriek)
denk ik soms aan u en aan uw soms frisse verzen
doordrenkt met maagdenbloed
(het bloed van uw dochter op de Meir in Antwerpen)
en die koele witte wijn van uw onderkoelde ironie.

ROTS

Op deze rots van zeelui en poëten sla ik vermoeid
het zilte water gade. In elke golfslag klinkt hier de saudade.

De jaren worden uit mijn hand gebeten. Ik zie
het blije kind dat pootje baadde, verdrinken in de tijd.

Hoelang heb ik hier al gezeten voor ik besef:
het zout verweekt het eelt van het verleden.

Het water zwijgt. Een zeil verplaatst de stilte over zee.
Een oude man spoelt aan.

NIEUWBOUW

Het splijtende geluid van staal op staal dreunt ochtendmist aan flarden. Hier worden met geweld en paal voor paal de fundamenten voor de nieuwe dag geslagen.

De rafelige lijnen van de nacht worden genadeloos kaarsrecht geheid tot een solide basis voor de leugen van het licht waaraan geen mens lijkt te ontkomen,

die suggereert dat als de zon opgaat er slechts één realiteit bestaat. Hier wordt gebouwd voor hen die niet meer dromen.

NA DE REIS

Telkens als ik thuiskom, lijkt mijn woning kleiner.
Ik trek mijn wandelschoenen uit, haal de wereld uit mijn rugzak.

Wekenlang liftte ik mee op het ritme van de dagen,
dwaalde door landschappen van eeuwigheid,

at aan lange tafels beladen met herinneringen en verhalen,
proostte op de schoonheid van verdriet.

Verlangen is een wandeling in de tijd. Hoe harder je loopt
des te langer het duurt voor je thuis bent.

Bert Struyvé

OP=OP

Je herkent ze door de grootstedelijke etalagewand,
zon in de rug en toch een hand als zonneklep.
De opgewonden contouren, tientallen gespreide raamvingers.
Ze kussen het glas of plakken een neusafdruk.

Staartjes, beugels, topjes bonken met muzikale regelmaat,
laten het pui trillen. De menigte zwelt zoemend aan
als met gif uit het nest verjaagd.

Het is meer een schoppen dan schuifelen, beveiligers tarten
het noodlot als de draaideuren de juiste cadans missen.

De eersten stuiten op de voorste rekken, de laatsten
reageren moedeloos. Onbestemd volk masseert de rondingen
van paspoppen en de grondvesten graaien juichend mee.

You will never walk alone, zong Lee Towers al
alsof poëtica zwijgen eist en op doorreis geen vragen stelt.

Samoerai in de groene woestijn

Het is haar urbane eiland. Hij doopt zijn vingers
in een teer geheugen. Zwaait zijn blik
over de eeuwige eenheid van eethoek, zitcomfort,
boogbank, vloerdesign, muren mintgroen.
Hij gebaart naar het ledlicht op de steppe,
de plafondkegels met gezichtsherkenning.

Zij taxeert, twijfelt, verplaatst onder haar stoel een blote voet.
Je moet ze schuin afsnijden, schoot het door haar heen toen hij
het bermboekje over tafel schoof. Als een formulier.
Sleutelbloemen met korte, slappe stelen.

Daar zit je dan, stelt hij vast, alsof een intake begint.
Haar wijsvinger tekent een wolkje, haar beeld zonder tekst.

Lange minuten stuiptrekken in woordeloos speeksel. Souplesse
of gewicht, water of steen, lege wolkjes vallen zelden
zomaar uit de lucht. Samoerai!

Alleen het zwaard mist.

Wit

We ruiken water als het door breedtecirkels sluipt,
wanneer het als nieuws doorsijpelt, nerveus uitwaaiert,

de kou ontdooit, de kraan wagenwijd open staat,
een kind fonteintje speelt, de kat springt, gevels in straten deinen.

Decennia lang was de Noordpool een witregel, ijzig stucwerk
zonder bedrijvigheid, het wit met de geur van de ijsbeer.

Nu zwemmen we in een zee van volzinnen.

Het maakt ons tot drenkeling. Het verweekt ons tot een grijs gebied,
elke herinnering van wat ooit was meandert tot iets van horen zeggen.

Het moderne wit is als softijs dat druipt over de rand. En jonge ijsbergsla?
Die redt het niet.

Willy Spillebeen

ZIJ

Zij is de geur van het koolzaadveld
dat opklimt naar het kastanjebos;
de zuurzoete geur van het herfstblad
dat kraakt onder mijn voet;
de echo van haar vogelkreetjes
als ik vervoerd haar voel verstarren,
verzachten, vloeibaar worden;
zij is de honig die ik uit de libelle-
bloemen van de kamperfoelie zuig;
zij is de beek die gorgelend onder
eendenkroos verdwijnt en verschijnt
verderop om schuimend te vloeien
naar waar dorre blaren haar vaart afstoppen
waar zij overstroomt en in het gras
een bredere en diepere plas wordt;
zij is de klank in de zomeravond
van alle vogels die ik weet wonen
in mijn eindeloze wandelrevier –
en zij is dood.

STILTE

Het peil van de stilte stijgt
over de rand van de kamer
en de druppels sijpelen neer
in mijn hoofd als de seconden
van de staande klok.

Kindervoetjes op de overloop
en de alt van mijn vrouw
maken de stilte tot muziek
die ik verloor maar die in
mijn hoofd blijft zeuren.

BOLMENSEN

Naar *het symposion* van Plato

Zij rolden als tuimelkruid rond
volmaakte bollen paarsgewijs:
een man en een vrouw
een man en een man
een vrouw en een vrouw.

Enkel de goden mogen volmaakt zijn!

De goden spleten de bollen in helften
en gooiden ze door elkaar
maar zij brachten in ieders brein
een kracht die dwong om naar
de andere helft op zoek te gaan.

Die kracht noemden zij Eros.

Mensen die de verkeerde helft vonden
konden de levenslange liefdespijn
amper verdragen... en de goden
die zich niet anders dan de mensen gedragen
schaterlachten van leedvermaak.

AVONDLIJK BEZOEK

Soms 's avonds in het bed
dat ooit bestemd was voor twee
bezoek ik de hoeve alleen.
Ik weet wel, het zijn mijn gedachten
die paradoxaal niet zoeken
maar vinden: ruïnes waarvan
ik weet dat ze niet dan in
mijn hoofd bestaan:
woonhuis half afgebroken
stallen voor andere dieren
ingericht. Ik knijp mijn ogen
dicht en maak mezelf wijs
dat ik slaap in het oude huis
in de kamer die is zoals
hij was toen ik erin sliep.

François Vermeulen

Instant onzekerheid

Tienduizenden volgers in het Instagram-universum,
maar haar naam blijft in pasmunt rinkelen.

Elke dag bidt ze tot Photoshop en die levert
het beeld van een Griekse godin.

Kim Kardashian & co zijn haar idolen,
tekstballonnen zonder tekst.

Yogahouding in gedroomde werkelijkheid.

Op straat wordt ze voorbij gelopen,
haar talenten mediocre, niets mis mee.

Snel het aantal likes bekijken, oh horror.

Steeds slaat de angst weer toe, de dunne grens:

Adrenalineshot of vallen in de diepte.

Onmacht

In de kleur van het water ligt
de weemoed van een verloren wereld.
Het tij kabbelt de beelden van vroeger.
De geuren van ooit
onttrokken uit de herinnering.
Vale gezichten slorpen het tegenlicht op,
ogen twijfelen over wat is krom getrokken.

De steunpilaren rotten stilzwijgend,
sissend ontsnapt hun schaamte.
Met de voeten vast in de modder
bereiken ons berichten uit de tijdzones.
Zelden zoveel klaarheid in de duisternis.
Altijd vliegt de havik voorop.

Doe de 'Panama'

De waarheid wordt beter gedragen
met een leefbare leugen.

De werkelijkheid is een hellend vlak,
haar omarmen wordt afgeraden.

Wie overmoedig op de slappe koord danst,
heeft het niet begrepen.

Ingewijden gaan voor algoritmen,
plooiën politici tot origami-figuurtjes
en opereren onder de naam 'onbekend'.

Wie bakt voor wie zoete broodjes.

Riet De Bakker

tempo doeloe *

wat we niet durven durfden we
toen het handgeklap in het ritme
van harde woorden, van zinnen
zonder zaligheid, het wegduwen
van opgesloten illusies

wat we niet loslaten hielden we
even vast met telvingers in tegenlicht
keken we traag in een ander tempo
tekenden we op bewasemde ruiten
de omtrek waarin alles gebeuren zou

wat we niet willen zien zagen we
helder en later struikelden we nog
in het doffe drasland, scheurden onze kleren
aan schrikdraad, stonden we bijna naakt
met onze koude ruggen tegen elkaar

*tempo doeloe = [Mal.] Indo , de voorbije tijd

tempo eco

wat we niet wisten zochten we
dieper en verder opgejaagd
ongeduld glanst en kleurt tot
de paniek schuurt
tegen onze blinddoeken

wat we niet langer kunnen
verzinnen bladdert af – we rapen
dode pimpelmezen spannen een snoer
van aaneengeregen vragen
rond onze zwermplaats

wat we dan overhouden houdt ons
vast – binnenkamers oefenen we
onze zintuigen kweken geduld
en kijken wat er stilstaand
en zwijgend kan gebeuren

haikusuite

ondersteboven

bij de bushalte
wacht midden op de stoep
een vale knuffel

aan een stoeptegels
kleeft een koolwitje
dichtgevouwen

tegen de stoeprand
ligt een egelbolletje –
ondersteboven

een tegenligger –
nu hij voorbij is, weet ik het
mijn vriend van vroeger

naast een dood nestjong
ligt een onrijp appeltje
te vroeg gevallen

Marieke Maerevoet

alomtegenwoordig

al hou ik niet van geboden, zet ik het zelfs op een lopen
zodra ik “nu” hoor roepen en “hier” moet wonen,
misschien viel “ tegenwoordig zijn” nog te leren

was het niet dat ik zo-even bij het uithalen van de ochtendpost
weer het buurmeisje was van de vrouw wier naam
ik op de rouwbrief las

en dat mijn hoofd na zoveel jaren een zolder is
waar wat op de plankenvloer achterbleef nu uit de schaduw treedt.
hier valt licht tussen de pannen, ik krijg het dak niet geïsoleerd.

vertrek

waarom de hand nog op de rem,
de voorzichtige stap, de fluisterstem.

ik heb bloemenweides gezaaid,
vlinderstruiken geplant, volièeres opengezet,
vluchtheuvels aangelegd voor de liefste woorden
altijd op de toppen van mijn tenen gelopen
nu moet het mij van het hart.

nog voor de avond komt,
dek ik meubels af, laat stores neer.
zet de verwarming uit, haal de koelkast leeg.
de boeken staan op alfabet
de klok gaat voor herstelling weg.

zij krijgt amper nog de wijzers rond
ik zet een punt, sla een bladzijde om.

spiegel

eer ik het huis verlaat, haal ik spons en zeemvel aan,
poets en wrijf tot ik mezelf helder krijg

op dat moment komt schaduw aan het licht,
neemt vliegensvlug de lege vlekken in

ik schrik

als mijn spiegelbeeld geen teken van herkenning geeft,
zelfs niet met de ogen knippert als het naar me kijkt

alsof ik in een winterlandschap woon,
anders ben dan wie ik in de zomer lijk.

DE NULOPERATIE

Frank Roger

Ludo kneep zijn ogen dicht tegen het felle licht van de laagstaande lenteson waarin de omgeving baadde. De stralen weerkaatsten ook nog eens op de zonnebril van zijn vriendin. Die had voor hun beiden een museumbezoek gepland voor deze ochtend, maar omdat het nog te vroeg was waren ze neergestreken op een terrasje.

De ober bracht hun drankjes, groene thee voor Mireille, een espresso voor hem. Hij nipte ervan, en glimlachte. Heerlijk aroma. Smaakte beetje bitter, lekker sterk en met een uitgesproken karakter.

"Gewoon perfect," zei hij.

Mireille glimlachte ook. Ze liet haar thee nog wat trekken.

"Ik las onlangs dat koffie goed is voor de gezondheid," zei hij. "Drie of vier kopjes per dag zouden ideaal zijn. Maar dan wel echte koffie, zwart en sterk. Geen cappuccino's en macchiato's en ander spul waarvoor kenners hun neus ophalen."

"Kenners, zoals jij, neem ik aan," reageerde Mireille. "Is dit je eerste kopje van de dag?"

"Jawel."

"Dan heb je nog flink wat werk voor de boeg."

Hij knikte. "Voor je gezondheid moet je wat over hebben. Je zou ook langer leven als je elke dag de ideale koffieconsumptie strikt aanhoudt."

Hij nam nog een slokje, liet de koffie op zijn tong rollen voor hij hem doorslikte, om optimaal van de smaak te kunnen genieten.

"Weet je wat hier nog ontbreekt? Een stukje chocolade. Zwarte chocolade. Perfect voor bij de koffie."

"Ook dat is goed voor de gezondheid, neem ik aan?" Mireille klonk wat plagerig. "Heb je daar ook wat over gelezen?"

"Toevallig wel. Zwarte chocolade bevat enkele stoffen die heel gezond zijn. Eigenlijk zou je elke dag chocolade moeten eten, in wel bepaalde doses uiteraard."

"Koffie zonder chocolade is een misdaad," zei ze, en barstte in lachen uit. Hij begreep dat ze zijn theorieën niet ernstig nam. Misschien zou hij haar eens die publicaties moeten voorleggen, dan kon ze zelf oordelen.

Ze nipte van haar thee, en zei: "Groene thee. Hmmm, heerlijk en gezond." Ze bootste de toon na waarop hij daarnet zijn koffie had bezongen.

"Je meent het." Hij zou maar beter haar ironie met gelijke munt terugbetalen.

"Weet je, Ludo, er is iets dat je ontgaan is." Ze wierp hem een schalkse blik toe. Was ze van plan hem in het ootje te nemen?

"Door gezonde kopjes koffie te drinken in combinatie met gezonde stukjes chocolade denk je dat je een dubbel gezond effect hebt. Niets is echter minder waar."

"Zo?" Hij trok een wenkbrauw op.

"Twee positieve krachten heffen elkaar namelijk op. Er is met andere woorden geen dubbel effect. Het is een nuloperatie. Je kunt net zo goed niets doen."

Hij snoof even. "Hoe kun je daar zo zeker van zijn?"

"Pure logica. Dat is jouw ding niet natuurlijk. Je bent nu eenmaal een man." Ze barstte in hartelijk gelach uit. Hij had het kunnen weten dat ze hem alleen maar in de maling wilde nemen.

Ze praatten nog wat, en toen Mireille haar thee had uitgedronken keek ze op haar horloge. "Tien uur. Het museum is nu open. Gaan we dan maar?"

"Prima," zei hij. "Hier wat verderop is een tramhalte." Hij maakte aanstalten om overeind te komen. Mireille greep hem bij de arm.

"Ach, waarom gaan we niet te voet? Zo ver is het niet. Dan hebben we nog wat lichaamsbeweging. En het is nog gezonder ook."

"Wacht even, je vergeet iets."

Mireille wierp hem een vragende blik toe.

"Door te voet te gaan doe je het effect van die gezonde groene thee te niet. Twee positieve krachten heffen elkaar op, heb ik me ooit eens laten wijsmaken."

"Je bent veel te goedgelovig," antwoordde ze.

Toen wandelden ze in de richting van het museum, ondanks de beperkte gezondheidsvoordelen.

EINDELIJK HEIDEN

Joris Denoo

Eindelijk heiden. Het was eenvoudig. Had Mauwerik dat geweten, dan was het al veel eerder gebeurd. Om je te laten ontdopen, tikte je op de zoekmachine 'ontdopen' in. Een website, standaardformulering en mailadres wezen je verder de weg naar ontslag uit het leger van God met een hoofdletter. Twee dagen later al ontving Mauwerik een bevestigingsmail uit de provinciehoofdplaats, waar de administratie van het bisdom huisde. Men wilde alleen nog weten waar zijn ouders hadden gewoond ten tijde van zijn geboorte, om het juiste parochieregister terug te kunnen vinden. Dat was niet moeilijk: het was het huis waar hij nu zelf woonde, alleen en van geen mens gestoord.

De timing voor dit afzwaaien zat goed. Het hart van Mauweriks vader had ongeveer een jaar geleden geweigerd verder bloed op te pompen en zijn vrouwelijke verwekker had ondertussen immer duidelijker de hyena's in de verte horen lachen, zodat ze kort daarna op de derde verdieping van de *laughing academy* in het nieuwe ziekenhuis aan de rand van de provinciestad haar intrek mocht nemen. Van dit oude front viel dus geen weerwerk meer te verwachten. Mauwerik had er zijn oudjes ook niet over geüpdatet, bang voor aanvallen van het hart en opstoten van waanzin. Een nobel gebaar, dat hij evenzeer niet had kunnen maken. De natuur ging zijn gang. Voldongen feiten van lijf en leden hielden met niets rekening.

Hoe ouder Mauwerik werd, hoe meer hij besepte dat een religie van zonde, schuld en boete, gestut door een schijnheilig en corrupt systeem, generaties en samenlevingen kon besmetten, verstikken, vergiften en demoniseren. Van in de baarmoeder tot in het graf of de urne bemoeiden ze zich met je. Mauwerik vond het bij nader inzien jammer dat de term 'ontdoping' werd gebruikt. Die klonk alweer te negatief, zoals 'bijgeloof', 'ongelovigen' of 'atheïst'. Misschien was het meest misbruikte woord wel 'geloof'. In de Westerse wereld hadden katholieken en consorten het zich onrechtmatig toegeëigend. Andersdenkenden (weer zo'n woord!) leken voortdurend iets te ontkennen, tegen beter weten in. Mauwerik was dermate een humane mens dat hij de ijdele monopoliepositie van de geloofsbelijders en –verspreiders niet nodig had. In zijn jeugd jaren had hij in een magazine een geïllustreerd verhaal gelezen waarin een zekere Oude Hein bij een gevaarlijke put in de weg eigenhandig een petroleumlamp had gezet zodat er des avonds geen voorbijgangers in vielen. Vanuit zijn nederige stulpje hield deze Oude Hein vervolgens een oogje in het zeil. Mauwerik vond dat zo prachtig dat het zijn hele verdere leven bleef bepalen. Op den duur had hij er zelfs dat hele kerkgedoe niet meer voor nodig, en figuren in lange zwarte rokken die je op de mooiste of diepste momenten van je leven hun koude kerken in joegen om je met een verse portie schuldgevoelens op te zadelen. Alles wat op een dwarshout of een kruis leek, veroorzaakte splinters van woede in zijn aderen. Hij verafschuwde de sadistische en masochistische metaforen waarin 'bloed' en 'lichaam' de hoofdrol speelden. Hij vond het puur kannibalisme: 'Drink Mijn bloed, eet Mijn lichaam.' En moest zo'n god per se een man zijn? 'In Hem, met Hem en door Hem'? 'Ik ben die ben.' Betekende dit waarach-

tig de 'verlossing'? Waarvan moest de mens dan wel verlost worden? Van het fabeltje van de erfzonde? Waarom die ijdele hoofdletters? Die vage bezweerpraat? Nou: Mauwerik had uiteindelijk zichzelf verlost van zijn opgelegde lidmaatschap van het leger van God met een hoofdletter. Klare taal. Zuivere syntaxis. Eindelijk heiden.

Vroeger moeiden ze zich vooral met de scholen. 'Vrij' onderwijs betekende decennialang 'onvrij' onderwijs. Hun invloed was overweldigend en verstikkend. Naarmate er in de loop der jaren minder zwartrokken (m/v) en kruisheren en – vrouwen waren, en de overgebleven kerkkompanen ouder geworden waren, verlegden ze hun aandacht naar de senioren. Hun klauwen en tentakels strekten zich nu uit naar bejaardentehuizen, serviceflats, seniorieën en andere instituten waar mensen op hun dood zaten te wachten. Ze zagen er ondertussen ook anders uit: undercover, in 'gewone' verpakking. De bevlekte soutanes en de maffe kappen waren afgegooid. Soms flikkerde er ergens nog een verborgen kruisje op van tussen wat textiel. Toch kon Mauwerik nog altijd van op een verre afstand een non of een priester herkennen. Het waas van bekeerdrift en een bepaalde tint van bemoeienisgrijs waren onmiskenbaar. Soms had hij dan zin om zo iemand die ene vraag te stellen: 'Waarom laten jullie in godsnaam de mensen niet met rust?'

De grote katholieke gezinnen van na de Tweede Wereldoorlog telden veel zonen en dochters. Zeven was een heilig getal. Statistisch gezien moest daar veel onheil uit voortkomen. Met zulke aantallen liep je een grotere kans mettertijd misdadigers, andersdenkenden, rare kwieten of schuinsmarcheerders gekweekt te hebben. Aldus geschiedde. Driekwart van Mauweriks generatie verhuisde later uit de provinciestad, uit ongenoegen met of in onmin met gezin, kerk, school, vereniging of club. Soms noodgedwongen. Wie er overbleven, hokten met elkaar en pasten ervoor op niet meer dan het ondertussen moderne gemiddelde aantal kinderen van 2,3 te nemen. De kerkstoelen bleven vrijwel leeg. In dat verband deed alweer een negatief woord zijn intrede. Kerken werden bij gebrek aan volk 'ontwijd' – die deden verder dienst als kunstgalerij, discotheek, bibliotheek of restaurant. Of ze vlogen in de fik.

Mauwerik hielp daarbij een handje toen hij de toren van de hoofdkerk in brand stak.

Morgen zou hij weer 'zwaar haar' hebben. Dat wist hij nu al. Hij werd er ook niet jonger op. Het werd namelijk een steile avond in zijn stamcafé De Heerlijkheid, tot diep in de nacht. Zoals vaak het geval was met geslaagde gebeurtenissen, werd niets vooraf gepland. Ze hadden er zelfs niet eens afgesproken: Geachte Heer, Heerschap, Heer God, Heerlijke Vlinder en Heerschaar, in het echte leven buiten De Heerlijkheid zijnde Dirk, Stefaan, Mauwerik, Carmen en Peter, allen gescheiden, voorlopig vrijgezel of aan een volgend huwelijk bezig. Iets na middernacht was zelfs Allerheiligen nog binnen gekomen. Die was getrouwd, maar ging vreemd. De pret kon niet meer op. Vooral door de gedachte aan de volgende dag, die officieel vrijverklaard was als Dag van de Arbeid. Er werd dus dapper gedronken en geklonken. Vooral Mauweriks ontdoping sprak tot de verbeelding. Ze zouden het allemaal doen, zeiden ze. En ze zouden voor de laatste keer in hun leven een kerk binnengaan. Morgen. Afgesproken. Jammer dat het vannacht niet meer kon. De deuren zouden nu wel gesloten zijn. 'Als van een kerker,' zei Mauwerik. 'De vergrotende trap van kerk'. Dat was een goeie. Daar moest nog een beker des verbonds op gedronken worden. Omstreeks

halfdrie in de ochtend leidde bazin Myrtille met zachte aandrang het gezelschap naar buiten, de grauwe werkelijkheid in, waar ze weer hun doopnamen aannamen.

Mauwerik en Stefaan rammelden die nacht toch nog aan enkele deuren van de hoofdkerk. Tot hun stomme verbazing gaf er een mee: in het zijportaal waar het het ergst naar pis stonk.

‘Verdomme!’

‘Halleluja!’

‘Bellen we de rest nog?’

‘Maar die zijn nu al...’

‘Wacht...’

Mauwerik probeerde Carmen, daarna Peter, maar geen van beiden reageerde. Hij haalde zijn schouders op.

‘Allerheiligen zal Heerlijke Vlinder wel weer het heilig oliesel toedienen.’

‘Laat maar. Gaan we...?’

‘Ja.’

‘Sanctuary!’

Het was niet helemaal donker in de kerk van Sint-Pietersbanden. Door de brandglasramen likte zich wat roze schijn naar binnen, net genoeg om het niet oudtestamentisch duister te laten zijn. Helemaal vooraan smeulde ook een rood lampje. Toch gebruikten ze het licht van hun smartphone om zich een weg te banen door de stoelenrijen. Hun dronkenschap leek plotseling gehalveerd. Zonder dat ze het hadden afgesproken, schuifelden ze in de richting van de deuren die aan weerszijden toegang tot de toren verschaften. Ze gingen voor rechts. De deur was open. In de ruimte erachter was een indrukwekkende hoeveelheid adembenemende rommel uit vroegere tijden opgeslagen. Molm en walm deden ze even naar adem happen. Een volgend deurtje gaf toegang tot een smalle stenen wenteltrap: het opstapje naar de hemel. Die was op een natuurlijke wijze miraculeus verlicht, zonder dat er een spoor van elektrisch licht was. Een soort schietgaten diep in de muur, afgewisseld met ronde kijkgaten, zorgden daarvoor.

‘Doen?’

‘Doen.’

Mauwerik stak een sigaret op. Ze vatten de steile tocht aan. Onderweg passeerden ze twee kerkerachtige ruimtes met een plankenvloer. Gefladder en geritsel verraadde de aanwezigheid van gevogelte en knaagdieren. Misschien werden hier vroeger heidenen opgesloten en gefolterd tot ze het ware geloof uitschreeuwden. Mauwerik en Stefaan dwaalden even in zo’n torenkamer rond. Ze schrokken zich een ongeluk toen de klok drie uur sloeg. Mauweriks sigaret belandde per ongeluk tussen de kieren in de vloer, onbereikbaar.

‘Verdomme.’

‘Die dooft vanzelf wel. Kom.’

‘Toch even checken.’

Door zijn gepeuter zocht de peuk nog diepere oorden op, nu onzichtbaar geworden.

‘Dedju. Kan er niet meer aan.’

‘Pis dan in die kier.’

‘Moet niet. Kan nog niet.’

‘Kom.’

Ze klommen verder, tot in de frisse ochtendlucht.

'De hemel is in zicht.'

'Harba lori fa!'

Mauwerik stak een verse sigaret op; Stefaan volgde zijn voorbeeld. Minutenlang staarden ze naar oneindigheid. Daarna deed zich het onvermijdelijke voor, wanneer twee zatte mannen op een meinacht een kerktoeren beklommen.

'Aahh, dat deed deugd.'

'Leeglopen: veruit het leukste wat er is.'

'O ja?'

'Veruit, zei ik.'

'Hoog en droog. Met een peuk tussen je lippen. Zo zondig.'

'Ik krijg een aanval van hoogtevrees.'

'Opzouten dan.'

'Straks krijgen we weer zo'n dreun van die klok in onze oren.'

Zacht wiegend op zoek naar wankel evenwicht ritsten ze hun gulp weer dicht.

Hoewel het niet geregend had daarboven, vatten ze de spiraalvormige afdaling aan met bespikkelde schoenen, steun zoekend tegen de muren.

'Waarom deden we dat nu eigenlijk?'

'Om eh... daarboven te zijn?'

'Ja, en dan?'

'Of eh... om voor de laatste keer in een kerk te verschijnen?'

'Ik vrees dat dit niet onze laatste keer zal zijn.'

'Is dat weer die hoogtevrees van je?'

'Ha ha.'

Stefaan veroorzaakte een vuurwerkje door zijn peuk tegen de muur af te schrapen en weg te schieten.

'Hé, pyromaan!'

Mauwerik deed hetzelfde.

'Vurige tongen.'

Zo stond anderhalf uur later de complete inboedel en het binnenwerk van de toren van de kerk Sint-Pietersbanden in lichterlaaie. Tegen de glorieuze meiochtend bleef alleen nog een reusachtige holle kies over, zonder kroon en zwartgeblakerd. Het middenschip van de kerk liep vooral nevenschade op, door de gedrevenheid van de brandweer.

'Wat bezielde jullie toch?' vroeg Geachte Heer.

'Niets, dat was het nou net,' antwoordde Heer God. 'En we hebben ook helemaal niets gemerkt. Niets gezien... Niets geroken...'

'Eindelijk heiden hé,' mompelde Heerschapp dapper.

'Ik ben gelukkig al twee maanden gestopt,' zei Heerlijke Vlinder. 'Je ziet wat ervan komt.'

'Maar is het wel jullie schuld?' opperde Heerschaar.

Allerheiligen knikte: 'Zo'n kerk barst toch van de kaarsen?'

'... en die zijdeur was eigenlijk makkelijk open te krijgen. Die gaf zo mee. Het kon... kan iedereen geweest zijn.'

'Dat geloven we, Kinderen Gods,' zei Myrtille. 'God beware jullie.'

De toren van Sint-Pietersbanden kwam er nooit meer bovenop. Een oorzaak voor de brand werd niet gevonden. Bij zo'n vuurzee tastte men in het duister. Maar eigenlijk lag een eenvoudig geval van ontddoping aan de basis van dit heilig vuur.

DE KOGEL

Melissa Murray

De politie was heel vriendelijk. Hoofdagent Toner was heel, heel vriendelijk. 'Wel mevrouw Gordon – Jennifer? Jennifer. We hebben je een tijdje hier gehouden en het was de moeite waard. Je hebt een broodje en thee gekregen. Niet slecht, en op die manier hebben we eens vlug, heel vlug de beelden van de bewakingscamera kunnen bekijken.'

Ze had aan het postkantoor in de rij gestaan, met het geld voor het televisie-abonnement in de hand.

'We hebben niet alles kunnen zien. Geen panoramisch beeld. Maar we konden jou wel zien. Heel duidelijk. Naast...' Hij boog zijn hoofd voorover, alsof hij onbewust de dode wou eren. 'Mijnheer Mortimer McDonald.'

Monty, een oude, oninteressante dronkaard had in de rij staan zingen, juist voor haar. Hij had de gewoonte niet mee te schuifelen met de rest van de rij, en zo ontstond er een grote, hinderlijke opening voor hem. Mevrouw Gordon had hem gevraagd voort te sloffen, en hij had dat geweigerd.

'Denk eens na. Om 10u22 lijken jij en Mijnheer Mortimer met elkaar gesproken te hebben. Is dat zo? En dan... en dat is niet helemaal duidelijk. We zien dat je een beweging maakt. Je steekt je arm op. En het lijkt erop dat je aanlegt. Ik wil graag weten Jennifer waarop je je arm richtte. Wat heb je gezien?'

'Ik weet het niet.'

Hoofdagent Toner knikte vriendelijk. 'Het resultaat van de schok. Gewoon de schok. Soms spreken we met mensen onmiddellijk na een incident en het is er nog allemaal. Je kunt hen niet doen zwijgen. Anderen, zoals jij, herinneren zich plots niets meer. Helemaal niets. Laat ons eens iets anders proberen. Wat heb je toen gehoord?'

'Niets.'

'Dat is interessant. Al de getuigen bevestigen dat er weinig te horen viel. Een plof, een licht geruis, maar geen pistoolschot. Niemand had een pistool gehoord. Maar had dat enige betekenis? Wie dacht eraan een knaldemper te gebruiken om een oude vagebond zoals Monty neer te schieten? Ja, ik weet wel dat hij misschien niet met opzet is neergeschoten...'

De mensen achter mevrouw Gordon hadden haar vooruit gestuwd. Ze hadden haar vrijwel tegen hem geduwd. Ze had hem opnieuw gevraagd om mee op te schuiven, en hij had haar vraag met een vloek beantwoord.

'Misschien is het pistool per ongeluk afgegaan, net toen de overval werd ingezet. Maar ons probleem is: wie waren de overvallers? Waar hielden ze zich op? Ik bedoel, er waren vijftien mensen in het postkantoor, het baliepersoneel niet meegerekend, en het waren allemaal gewone mensen zoals jij. Maar iemand heeft die oude man neergeschoten. Doodgeschoten. Daarom Jennifer, heb je iets gezien, heb je iets gehoord? Wat dan ook, iets dat je is overgefallen.'

Toen de politie aankwam, werd iedereen gefouilleerd, grondig gefouilleerd. Maar er werd geen pistool gevonden. Mevrouw Gordon was niet verwonderd. Ze wist dat er geen pistool bij te pas gekomen was. Ze wist precies wat er gebeurd was. Hij had onvriendelijk geantwoord, hij had haar met een vloek geantwoord. En ze was kwaad geworden. Ze had haar hand bewogen, twee vin-

gers op de oude man gericht, met een gebaar dat ze zich uit haar kindertijd herinnerde, ze had geschoten. Het was een dwaze, gênante reactie op een lichte irritatie. Maar de man was dood.

Zijn dood stond niet ter discussie. Er was bloed gevloeid, en er waren kwakjes van wat ooit interne organen waren op het goedkope tapijt van het postkantoor beland. Ze moest een dumdkogel afgevuurd hebben, en dat was heel verwerpelijk. Er hing onmiddellijk een vervelende geur. Ze had onmiddellijk geschreeuwd, en haar schreeuw was oprecht. Ze was geschokt, diep geschokt. Het was een ongeval, of alleszins onbedoeld.

Wat was er precies gebeurd? Dat viel niet te achterhalen. Ze kon er met niemand op een redelijke wijze over praten. Dat was haar straf, besloot ze, in stilte lijden. Ze probeerde medeleven te voelen met de man die was overleden, maar dat was niet gemakkelijk. Ze moest zich in het politiecommissariaat melden om te getuigen, om haar getuigenis te ondertekenen, en uiteindelijk weken later opnieuw haar getuigenis lezen om te horen of er geen nieuw element aan de oppervlakte was gekomen. Ze herinnerde zich de bloederige spatten, en had het hoofd geschud.

Mevrouw Gordon was twee keer getrouwd, en ze had een zoon waar ze erg op gesteld was. Hij was een ruwe, schrokkerige jongen. Ze wenste dat ze beter met elkaar hadden kunnen opschieten. Ze probeer haar gevoelens voor hem te verbergen. Zoals zijn beide vaders was hij gelukkig niet bijzonder alert. Toen ze hem na een nieuwe, slechte en slapeloze nacht telefoneerde, verwachtte ze geen buitengewone reactie, en ze hadden het over niets in het bijzonder. Maar hij had haar twee keer gevraagd of alles goed ging. Dat luchtte haar enigszins op.

De tijd ging voorbij. Het was juli, zes weken na het incident, zoals zij het zelf omschreef. Woensdag was haar visdag, en ze had zin in een moot zalm. De viswinkel was mooi, met witte tegels en een groene boord op hoofdhoogte – het was een plezier om daar inkopen te doen. De vrouw voor haar bestelde diepvriesinktvis. Terwijl mevrouw Gordon wachtte, keek ze passief naar een gestreepte zeebarbeel op een hoop ijsblokjes. De vis wuifde haar toe. Neen. Ja. Hij knipoogde, en zijn lijf begon te trillen, op en neer te golven. En terwijl mevrouw Gordon de vis aankeek, kreeg die stuipen en deed het ijs in het rond vliegen. De vishandelaar was een snelle, praktische man. Hij greep de vis en gooide hem in de kreeftenbak. Maar de vis was te groot voor de bak. Er klotste water over de randen, en de vrouw die inktvis had besteld, werd nat gespat. De schoongemaakte zeebarbeel verloor bloed uit zijn opengesneden buik en zette de kreeften met hun samengebonden tangen in rep en roer, maar hun bewegingen waren tevergeefs.

Hoe kon een vis, een vis zonder ingewanden, zwemmen? Mevrouw Gordon kon zich niet herinneren dat ze de winkel had verlaten, maar ze was weggegaan zonder één enkel woord te zeggen. Ze had er geen baat bij zichzelf aan het bewustzijn van de anderen op te dringen. Hoewel, deze keer zou de politie er niet bij te pas komen. Misschien had ze zich vergist, misschien was de vis niet dood – maar ze had de lange snede in de buik gezien, en de leegte, toen de vis in het water ondersteboven lag. Hij moest al enkele dagen niet meer in het water hebben vertoefd. Hij was dood. Probeer logisch te denken, spoorde ze zichzelf aan.

Ze kon er maar beter niet aan denken. Ze moest Monty en de gestreepte zeebarbeel over boord gooien en haar eigen leven weer in handen nemen. Het probleem was dat ze zich enigszins verantwoordelijk voelde, op een of andere manier gevaarlijk. Uit veiligheidsoverwegingen begon ze een bril met donkere glazen te dragen wanneer ze haar huis verliet. Gelukkig scheen die zomer de zon overvloedig en meedogenloos, zodat niemand haar nakeek. Ze probeerde heel hard om aan niets aandacht te schenken. Niet staren naar iets en geen bewegingen maken. Geen wilskracht hebben. Bij voorkeur voort dobberen met een licht hinderlijke hoofdpijn. Ze nam soms kalmeerpillen, en op de drie dagen dat ze in de voormiddag in een kringloopwinkel werkte, nam ze die met een rustgevend drankje. En wanneer ze soms door paniek werd overvallen, een gevoel dat ze, zoals God, iets willekeurig ging doden of iets op een ongepaste manier tot leven ging wekken, dan bleef ze staan en begon ze te zingen. Ze had een mooie stem.

Het is algemeen geweten dat in het midden van de zomer de televisieprogramma's hun jaarlijks dieptepunt bereiken. Ze zat naar een heruitzending van een Agatha Christie-verhaal te kijken, toen het haar opviel dat een van de personages – het was eigenlijk geen personage maar een knecht op de achtergrond – haar aandacht probeerde te wekken. Het leek erop alsof hij naar glimlachte. Daarna maakte hij met zijn handen een smeekgebaar. Het leidde de aandacht af. Het leidde de andere personages af. Ze zegden nog steeds de dingen die ze moesten zeggen, ze maakten nog altijd de bewegingen die ze moesten maken, maar het was duidelijk dat ze uit het lood waren geslagen. Mevrouw Gordon begon kwaad te neuriën, maar dat hielp niet. De knecht kroop naar de voorgrond van het scherm. Hij ging zo ver dat hij het tedere, argeloze meisje nogal ruw wegduwde. In paniek gooide mevrouw Gordon de zapper door de kamer.

Maar de TV was niet uitgeschakeld en de lippen van de knecht bewogen nog steeds. Hij sprak met haar, riep naar haar in stilte. De andere personages verlieten het verhaal en drumden samen op de voorgrond van het televisiescherm, sommigen lachten, anderen waren bang, en nog anderen zagen er heel overtuigend uit. Eén personage keek boos, en omdat ze deze episode al eens eerder had gezien, wist ze dat hij een mes bij zich had. Precies op dat ogenblik struikelde de knecht met een eigenaardige, zijwaartse kurketrekkerbeweging door het scherm, en belandde met een hevige schok op het tapijt van haar woonkamer.

Dat volstond. Het leek wel een waterval, sommigen sprongen, anderen duwden. Zes duim hoog en slechts één elektron dik. Ze drongen zich op en onttrokken zich aan haar gezicht terwijl ze door de kamer liepen, langs de gordijnen omhoog kropen, gejaagd naar de hoeken vluchtten. Plots zaten er op haar schoot twee zenuwachtig te glimlachen en te wuiven. Ze verwijderde hen met een beweging die walg uitdrukte. Ze geleken uiteraard niet op insecten. Maar ze waren zo vlug, zo onwerkelijk, zo felgekleurd. Zes van hen hadden de zapper op de schouders getild en sleepten die zoals een doodskist over het tapijt tot bij haar. Ze begreep dat ze het geluid opnieuw moest activeren. Ze wilden met haar spreken.

En het hield niet op, iedere seconde daagden er meer op. Het was reclametijd. Gelukkige gezinnen, tekenfilmkoeien en callcenter-medewerkers werden op de vloer uitgestort. Ze moest ingrijpend reageren. Meteen. Ze stond op, haastte

zich de kamer uit en deed de deur op slot. Maar of dat wat zou uithalen tegen wezens die dunner waren dan de huid? In de keuken nam ze plakband en ze verzegelde de deur. Als bijkomende beveiliging legde ze in terpentijn gedrenkte handdoeken voor de deur – het waren uiteraard niet haar beste handdoeken. Die zouden hen buiten houden.

Toen ze die avond met al haar kleren aan in bed lag, voelde ze dat ze de voorkamer vulden naarmate meer en meer elektronische schelmen de kloof tussen hun wereld en deze wereld overbruggen. Het was misschien niet eerlijk hen schelmen te noemen. Net zoals zij zelf, waren ze duidelijk ontredder door wat er gebeurd was. Wat nu? Dan kwam het in haar op. Ze kon de kamer niet meer in. De gedachte aan de opdringerige, ongrijpbare handen die haar wilden aanraken was onuitstaanbaar. Ze kon niet naar binnen gaan en de stekker van het televisietoestel uittrekken. Maar ze kon wel de zekeringkast onder de trap bereiken. Ze kon de hoofdschakelaar naar beneden duwen en de elektriciteit uitschakelen. De stroom zou uitvallen, en zonder energiebron zouden de schelmen die al in huis waren wegwijnen.

Ze zat gehurkt onder de trap. Haar neus werd geprikkeld door een vervelende geur van schoensmeer en in haar rug voelde ze een gebroken fietszadel. Ze dacht na over de ethische kwesties. De problemen stemden haar wrokkig. Ze had niet om die verantwoordelijkheid gevraagd. Ze had niet gevraagd om de macht die haar in staat stelde de scheidslijn tussen werkelijkheid en fictie te wazig te maken. De elektronische figuren konden niet echt leven aan deze kant van het scherm. De verwarring beëindigen was een gediensdige handeling. Ze drukte de schakelaar naar beneden. Ze voelde zich moreel bezwaard omdat ze duizenden onbestaande zielen uit het leven had gerukt.

Daarna waren de dagen en nachten donker en stil. Ze trok alle gordijnen waar ze bij kon dicht. Gelukkig had ze een gasfornuis, en kon ze het eten opwarmen. Het was uiteraard wat vervelend. De tijd sleepte zich voort. Ze kon vanzelfsprekend niet naar de radio luisteren. Indien de stemmen ontsnapten, kon ze die niet in de kamer opsluiten. Ze wist niet precies wat er zou gebeuren als ze een boek opende. Zouden de verhalen een onverwachte wending nemen? Zouden de karakters in opstand komen, het tragische slachtoffer op pagina één de benen nemen en hals over kop naar de Canarische Eilanden vluchten, en weigeren om naar het verhaal terug te keren? Boeken konden eventueel uiteenvallen in pagina's met alleen maar het alfabet. En dat zou niet alleen kunnen gebeuren met het boek dat ze ter hand nam. Alle andere exemplaren van die bepaalde roman zouden eveneens uit elkaar vallen. Dat was een mogelijkheid. En het verschijnsel kon zich nog verder verspreiden, van boek tot boek. Het hele bouwwerk van de menselijke samenleving versnipperd in een massa losse letters. Dat risico kon ze niet nemen. Maar de uren kropen zo traag voorbij. Ze keek naar de kraan, keek naar het water dat beetje bij beetje een druppel vormde die te zwaar werd en in de gootsteen viel.

Was het niet ironisch, dacht ze, dat ze met al die ongebreidelde kracht er alleen aan dacht in de keuken te blijven zitten en om de twee uur een glaasje whisky te drinken... en naar de lekkende kraan te staren. Een wetenschappelijk programma dat ze jaren geleden had gezien had het weefsel van de ruimtetijd belicht. Het was geen weefsel, het was een dun velletje leugens. Om je te doen geloven. En wie wist wat ze zichzelf kon wijsmaken. Dat was een ongemakkelijke gedachte. Het was beter haar eerste handeling te herhalen, haar eerste

vergissing. Dan kwam er een eind aan alles, of dan zou tenminste zichzelf verdwijnen. Ze tilde haar arm op, richtte twee vingers op haar slaap en haalde de trekker over. De oerknal. Maar op een of andere manier bleef de kogel steken, en de loop werd uiteengereten. Anders gezegd, de ontploffing rukte haar hand af. De pijn was niet te harden. Alles was buitengewoon. Hulpeloos of hopeloos, of misschien beide, en de arme mevrouw Gordon begon te wenen.

Oorspronkelijke titel: *Give her the bullet*

Melissa Murray is een Schotse schrijfster die in Ierland woont. Ze is vooral actief als dramaturg, maar ze heeft ook verhalen, luisterspelen, gedichten en recensies voor de *Sunday Tribune* geschreven. Als schrijfster van verhalen debuteerde ze in 1987 met de bundel *Changelings*. *The Falling Sickness* (1977) is een dichtbundel, en *The Admission* (1982), *Body Cell* (1989), *Understanding Women* (1992), *Straw* (1993) en *Dumbstruck* (1995) zijn enkele van haar vele toneelstukken en/of luisterspelen. In *Tom Thumb Redux* (2013) is het hoofdpersoonage een bioloog die een experiment met zichzelf uitvoert waardoor hij steeds kleiner wordt. Haar verhaal *The Selkie* werd in 2017 in het Duits vertaald door Gabriele Haefs (*kalmenzone*, nr. 12).

Vertaald door Romain John van de Maele

UIT DE KAST

Hans Kilian

Wandelen doe ik graag. Zo af en toe ga ik een blokje om. Zomaar om, zoals men zegt, de benen wat te strekken en een frisse neus te halen. Meestal neem ik dan hetzelfde rondje, maar dit keer ging ik een andere kant op. Dit omdat ik nieuwe schoenen had. Het was uitverkoop – dat is het tegenwoordig voortdurend – en mijn vrouw had ze ergens opgedoken. "Echt iets voor jou," had ze gezegd, toen zij ze aan mij gaf. "Je loopt altijd maar op dezelfde."

Dat is waar. Als ik eenmaal schoenen heb die mij zinnen, loop ik er net zolang op tot ze uit elkaar vallen, ondanks dat ik nog diverse andere in de kast heb staan. Als ze stuk zijn, ga ik altijd eerst naar de schoenmaker om te zien of ze nog op te lappen zijn. Wat de rest van mijn garderobe betreft, ben ik wat minder karig. Mijn vrouw doet dat anders: die koopt voortdurend nieuwe schoenen en kleren. De schoenen pasten, maar nu moest ik ze natuurlijk nog inlopen. Ik had mij voorgenomen er een echte inloopmiddag van te maken.

Ik kuierde al spoedig een wijk in waar ik zelden kom. Deze ligt wat verder van mijn huis af. Hoewel ik best nieuwsgierig ben, ben ik ook lui. Maar het werd tijd dat ik er weer eens kijkje ging nemen. Er staan namelijk fraaie huizen, waarvan ik er best één had willen hebben, als ik zin had gehad in een hypotheek. Maar ik geef doorgaans mijn geld liever uit aan nutteloze zaken als boeken, platen, prenten en vakanties. Als andere mensen hun zuurverdiende geld in steen willen steken, moeten ze dat uiteraard zelf weten.

Eén huis viel mij in het bijzonder op. Het was uitgevoerd in gele baksteen en had een bordes. Er was een oprijlaan met grind waarop zo'n patsmobiel stond, ik bedoel dus een SUV. Doorgaans zien die logge dingen er niet uit, maar deze kon er redelijk mee door. Naast het bordes stond een bord met "Inloopmiddag" erop, en omdat tevens de deur open stond, wipte ik naar binnen. Mijn nieuwe schoenen zaten duidelijk al lekker. Nadat ik een hal doorgelopen was, zag ik in een grote kamer een man achter een eikenhouten tafel zitten. Voor hem stond een halflege wijnfles en hij had een glas in de hand. "Ben ik de enige?" vroeg ik de man.

Het was een forse veertiger met een coltrui. "Helaas wel", bromde hij mij toe en schudde mij de hand. "Verhagen", sprak ik, waarop hij ook zoiets als een naam zei. "Van der Putten" of "Van Puffelen", zoiets moet het geweest zijn. "Ik kwam toevallig langs en ik zag het bord. Wat is de bedoeling?" voegde ik hem toe. De man zuchtte en leek eerst diep na te denken voordat hij weer wat zei.

"Ziet u, mijn vrouw is weggelopen en nou wil ze scheiden omdat ze een ander heeft." Ik wilde hem mijn vrijblijvende medeleven doen blijken, doch dat voelde hij denkkelijk aankomen en hij maakte een afwerend gebaar. "Het punt is nu dat zij mij wil uitkleden, nou ja, overdrachtelijk dan. Ze wil zo ongeveer alles wat ik in al die jaren met hard werken heb opgebouwd, terwijl zij het nufje speelde. Altijd wel een fijn vrouwtje geweest, daar niet van. Pittig en zo, al u begrijpt wat ik bedoel." Ik begreep hem; zoiets heb ik lang geleden ook wel eens gehad. Wat

ik niet begreep was wat dit met een inloopmiddag te maken had. “Volgt u mij dan maar”, zei de man.

Hij liep voor mij de trap op en deed op de overloop een deur open. Ik dacht dat ik in een kamer kwam, maar het bleek een enorme inloopkast te zijn. “Het zint mij helemaal niet dat ze er met alles van tussen wil gaan. Van de rechter krijgt ze vast gelijk. Maar daar neem ik geen genoeg mee. Voordat er uitspraak is gedaan, wil ik dat alles eruit is. Dus neemt u maar mee wat u van aanstaat. Al die kleren en schoenen kunnen zo weg. Hoe eerder hoe eerder hoe liever.”

Ik keek eens rond. Overal hingen de schitterendste rokken en jurken, er waren blouses en truitjes bij de vleet. Hele planken lagen vol met pikante lingerie. Hele hokken zaten vol met allerhande schoenen en laarsjes. Zelf heb ik weinig verstand van vrouwenkleren. Soms heeft mijn vrouw ineens iets nieuws aan, althans iets wat ik nog niet ken. Vroeger complimenteerde ik haar daar dan altijd mee, maar tegenwoordig wacht ik mij daar wel voor. Vaak bleek zij iets aan te hebben dat ze vorige week of veertien dagen gelden ook al gedragen had. En dan begon er weer zo'n tirade die erop neer kwam dat ik meer in boekjes en blaadjes geïnteresseerd was, dan in haar. Ik pruttelde dan wel tegen, maar doorgaans droop ik beschaamd af. “Wellicht kan ik mijn vrouw beter sturen?”

Daar wilde de man niets van weten. “Met wijven wil ik voorlopig niks meer te maken hebben. Hier, neem dit dan maar mee.” Hij duwde mij een lange groene jurk in de handen met opvallende split. “Nee, daar kan ik niet mee thuiskomen, van zoiets houdt mijn vrouw niet.” De man verzekerde mij dat als het puntje bij paaltje kwam alle vrouwen van iets dergelijks houden. De jurk nam hij gelukkig terug. Ik deelde Van der Puffen (of Van Putten) mee dat ik nodig weer op huis aan moest omdat aldaar visite wachtte. Tja, een mens liegt wat af in zijn leven. Ik wenste de man het beste toe met zijn scheiding en liep gauw de kast uit.

Ik beende opgelucht naar huis. “Hoe bevallen de schoenen?” vroeg mijn vrouw. “Prima”, liet ik haar weten. Ik overwoog of ik haar van mijn hilarisch wedervaren zou vertellen. Tijd om dat rustig te overwegen kreeg ik niet. “O ja,” zei mijn vrouw. En zij straalde. “Ik heb in de opruiming nog iets gevonden. Maar dan voor mijzelf.” En uit een grote zak toverde zij ineens een jurk tevoorschijn. Een groene. En ja, inderdaad met split.

DUCTTAPE EN PAPERCLIPS

Leen Raats

Wil zette Motörhead op en ging verder met dozen uitpakken. Elke deed een weinig overtuigende poging om te helpen, maar eigenlijk bezorgde ze Wil enkel maar extra werk. Toen ze beneden alles had opgeruimd, bestelde Wil pizza, liet zich in de zetel vallen en keek rond. De woonkamer begon er stilaan uit te zien als iets dat die naam waardig was, maar ze voelde er niet veel bij. Het was niet haar kamer. Nog niet.

‘Ik voel het niet.’ Elkes stem leek uit het niets te komen.

Het verbaasde Wil al lang niet meer dat Elke zei wat zij dacht. ‘Het moet nog een paar dagen wennen. Voor je het weet, noemen we dit onze thuis.’

‘Niet het huis, de vrijheid.’ Elke lag dwars in een eenpersoonszetel. Haar benen bungelden over de rand. Ze had gestreepte sokken aan.

‘Oh.’

‘Ik wéét dat ik op elk moment die deur uit kan wandelen, maar ik voel het niet. Het lijkt wel alsof ik ergens nog altijd verwacht dat iedere deur op slot is, dat er elk moment een cipier kan opduiken.’

‘Dat krijg je als mijn moeder op bezoek komt.’

‘Het voelt een beetje alsof ik gebroken ben en gemaakt moet worden. Haal de ducttape.’

‘We hebben geen ducttape in huis.’

Elke hing nu ondersteboven in de zetel en keek Wil aan met haar grote, groene ogen. ‘Iedereen heeft ducttape in huis.’

‘Wij niet.’

‘Dan gaan we het morgen kopen.’

‘Oké. Morgen kopen we ducttape. Nog iets?’

‘Paperclips.’

‘Waarom paperclips?’

‘Daar kan je van alles mee.’

‘Zoals?’

‘Nooit naar MacGyver gekeken?’

‘Neen.’

‘Ik ook niet. Maar die zou wel weten wat doen met paperclips.’

Wil stond op. ‘Kijk, ik weet misschien niet wat te doen met een paperclip, maar ik weet wel hoe we deze moeten gebruiken.’ Ze rammelde met haar sleutelbos voor Elkes gezicht. ‘Jij moet er even tussenuit, dame.’

Wil herinnerde zich dat er die avond een optreden in Brussel was van een Russische band die zich Siberian Meat Grinder noemde. Ze hadden de groep een paar jaar eerder leren kennen op Groezrock en Wil had verschillende vrienden op Facebook zien schrijven dat ze ernaar toe gingen, maar ze was het vergeten in alle verhuisdrukte. Het was nochtans in een van haar favoriete zalen: Magasin 4, een oud magazijn tegenover Tour & Taxis in Brussel, dat was omgebouwd tot een concertzaal met ranzige wc's en een ruime selectie aan speciale bieren. Er werd al jaren gezegd dat ze de zaal zouden slopen.

Elke en Wil liepen enthousiast de straat over toen ze zagen dat Lena voor de

ingang stond. Ze droeg een kakigroen kleedje en had haar ellenlange dreadlocks opgebonden in een grote dot. De dreads staken alle kanten uit. Elke andere persoon zou er met zo'n kapsel uitzien als een wandelende vogelverschrikker, maar Lena stond het geweldig. Alles stond haar geweldig.

Wil gaf haar een stomp op de bovenarm. 'Wat zie je er weer goed uit, verdomme!'

Ze straalde. 'Echt he!'

Ze omhelsden elkaar.

'Trut.'

'Trien.'

'Zijn jullie elkaar weer aan het uitschelden? Je weet dat dat me opwindt.' Yves' omhelzingen deden altijd een beetje pijn aan je ruggengraat. Het was dan ook een beer van een kerel.

Ze praatten wat terwijl Lena haar sigaret oprookte. Toen het voorprogramma begon, volgden ze Yves naar binnen, die en passant pinten bestelde en in hun handen duwde. 'Op stap met drie vrouwen, ik heb wel geluk vanavond.'

'Keep on dreaming, Cassanova.'

Het voorprogramma was zo slecht dat ze na twee nummers weer naar buiten gingen. Toen ze langs de toog passeerden, stopte Yves hen een tweede pint in handen. Wil was nog niet eens halverwege haar eerste.

Lena keek bezorgd naar Elke. 'Je bent aan de stille kant vanavond. Nog een beetje aan het bekomen van je verblijf in Guantanamo?'

'Gaat wel.'

'Ik vond het zo raar, om je daar te bezoeken.'

'Ben je haar gaan bezoeken?' vroeg Yves.

'Natuurlijk. Jij niet, dan?'

Hij staarde naar zijn All Stars-schoenen met legermotief.

'Het maakt niet uit,' zei Elke snel. 'Het is niet enkel dat. Weet je, ik ben 31 jaar, ik ben werkloos, heb een strafblad en een dochter die ik niet mag zien. Oh ja, en ik woon bij een vriendin die zich meer en meer als mijn moeder begint te gedragen.'

Wil wilde daar iets op zeggen, maar Lena was haar voor. 'Ben jij al 31? Ik dacht dat je 28 was ofzo.'

Ze kenden Lena ondertussen vijf jaar. Ze wist alles over hen, behalve de grote, belangrijke dingen. Leeftijden, wat iemand qua werk deed, dat boeide haar gewoon niet. 'Ik kan echt niet geloven dat je al 31 bent.'

Elke keek haar weemoedig aan. 'Ik ook niet. Ik had het er echt moeilijk mee, om dertig te worden.'

'Waarom?'

'Als je achttien bent, denk je dat iemand van dertig oud is. Of toch op z'n minst helemaal volwassen. Op je dertigste zou je je leven voor elkaar moeten hebben.'

Lena wond een dreadlock om haar vinger. 'Dat is een illusie. Ze willen gewoon dat je dat denkt. Trouwen, huizen kopen, kinderen baren, veertig jaar lang dezelfde job doen zonder je ooit af te vragen of dit echt is wat je de rest van je leven wilt doen en wat je daarmee bijdraagt aan de wereld. Zo houden ze ons klein, dom en gehoorzaam.'

Lena stak een nieuwe sigaret op. Wil dronk haar pint leeg en begon aan de volgende. Yves praatte met een kerel die nog groter was dan hemzelf en die de

bijnaam Mammoet had. Niemand leek zijn echte naam te kennen.

Elke leunde tegen de gevel. 'Ik weet niet waar ik mee bezig ben.'

Lena trapte haar sigaret uit. 'Niemand weet waar hij mee bezig is. Sommige mensen doen gewoon met meer overtuiging alsof.'

Siberian Meat Grinder begon aan hun set. Yves maande hen aan om naar binnen te gaan. Deze keer was Wil hem voor. Hij nam de pint met een brede grijns aan. Je moest snel zijn als je Yves op bier wilde trakteren.

Het was een geweldig optreden. Wil hield van die slimme combinatie van oude thrash metal, hardcore en rap. Het deed haar aan de oude Biohazard denken. Maar telkens ze vanuit haar ooghoeken naar Elke keek, zag ze dat die in gedachten verzonken was.

Een paar uur later zaten Wil, Elke en Lena in Le Cercueil, een café in een zijstraatje van de Grote Markt dat was ingericht met skeletten, rouwkransen en doods-kisten. Door de speakers klonk Marilyn Manson. Yves was met de Mammoet naar Leuven, waar een kameraad van hen die zij niet kende een feestje gaf voor zijn veertigste verjaardag.

Elke bestelde drie tripels. De barman keek hen verbijsterd aan. 'Zijn jullie glazen nu weeral leeg?'

Wil liet een luide boer. 'Jep.'

'Hoe komt dat?'

Wil vouwde haar handen in elkaar. 'De wetten van de zwaartekracht.'

'De wet van Murphy!' vulde Elke aan.

'De stelling van Pythagoras,' zei Lena met een uitgestreken gezicht.

De barman schudde het hoofd. 'Ik had maar niets moeten vragen.'

Wil zwaaide met haar lege glas. 'Zo is dat. Minder vragen, meer tappen. Dankjewel.'

Ze strompelden de Grote Markt op. Er viel geen spoor te bekennen van de gebruikelijke horden toeristen met belachelijk dure fototoestellen, smartphones en selfiesticks. Het plein baadde in de warme gloed van de sfeerverlichting waarmee de eeuwenoude gevels in het donker tot hun recht kwamen. Het moest een uur of vier zijn.

'Brussel slaapt.' Elke zonk door haar benen en ging midden op het plein zitten, in kleermakerszit.

'Een beetje een vreemd moment om aan yoga te gaan doen,' zei Lena, maar ze ging langs Elke zitten.

Wil volgde hun voorbeeld. Ze legde haar hand op Elkes arm. 'Voel je het nu?'

Elke straalde. 'Ik voel het.'

Voorpublicatie uit de roman 'De Schade beperken'

IK WIST NIET DAT HET CONTINENT ZO VER WEG WAS

Fa Quix

Nóg eens mijn identiteitskaart laten zien, de hoeveelste keer is dit nu wel niet? En dan dat gewurm tussen de andere passagiers om je bagage te laten doorlichten. En wachten. Wachten. Het lijkt of de *brexít* er altijd al geweest is wanneer je Het Kanaal over wilt, welke richting ook. Kan het eigenlijk nog lastiger? Gaat die *brexít* het dan nog moeilijker maken, bedacht ik toen ik na vier dagen Londen terug naar België trok.

Eindelijk mijn stoelnummer gevonden en dat geeft steeds een opgelucht gevoel. Het verwondert mij dat zoveel mensen nog steeds hun plaats zoeken, zelfs wanneer de trein al zowat tien minuten aan het rijden is. Ze dolen met hun veel te zware koffers door de erg smalle middengang. Maar iedereen heeft toch een gereserveerde zitplaats, zo moeilijk kan dat toch niet zijn? In een cynische bui bedenk ik dan dat deze medereizigers kippen zonder kop zijn, die niet eens de moeite doen om even te kijken naar hun rijtuignummer. Dan is het vinden van jouw hoogsteigen stoel *a piece a cake*, toch. Maar ik probeer nooit toe te geven aan cynisme. Cynisme is eigenlijk een vorm van meerderwaardigheidscomplex: je kijkt neer op alles en iedereen en vindt ze allemaal 'dom'. Neen, laat ik mild zijn, die van de ene naar de andere wagon pendelende reizigers zijn waarschijnlijk overvraagd: je moet ook op zoveel letten en dat om gewoon met de trein te reizen. Voor vele mensen is het leven veel te ingewikkeld geworden. Ik zie dat vooral aan de mensen van *before computers* die ik in mijn leven ontmoet: weinigen kunnen nog volgen, het zijn de uitzonderingen die nog meekunnen. Dat ze dan hunkeren naar het verleden, *the times of The Great British Empire* voor de oudere Britten bijvoorbeeld: begrijpelijk. En dan zijn we weer bij de *brexít*, *a never ending story*, zo lijkt het.

Maar ik zit neer, oef, en iedereen, of bijna toch. Ik heb geen passagier tegenover mij. Dan zit ik rustig, hoop ik, en kan ik wat lezen, even indutten... "Is this seat number 57?" hoor ik een gejaagde vrouwenstem mij vragen. "Yes, I presume" antwoord ik met een flauw grapje dat totaal aan haar voorbijgaat. "Oh thank you!" zegt ze enthousiast. Ze vleit zich met sprekende elegantie in haar zetel. Ik taxeer haar onmiddellijk. En al heeft zij mij maar een fractie van een seconde gezien, ik ben er zeker van dat ook zij mij al getaxeerd heeft. Ik bedenk dat het vaak moeilijk is om de onbekende persoon die voor je komt zitten aan te spreken. Want al zit je op minder dan één meter van elkaar, het is alsof er niet een kanaal maar een hele Atlantische Oceaan tussen zit. Je hoort het ook van jongeren die veel facebook-vrienden hebben maar niet aan een lief geraken. Facebook is totaal iets anders dan een *face-to-face*-contact. Die vaardigheid zijn vele jongeren blijkbaar kwijt geraakt. Alhoewel, alsof dat vroeger zo vlot ging. Of neem nu deze situatie in dit treincoupé. Oké, we hebben door toeval al heel even contact gehad. Maar je wil toch vermijden dat je de persoon die tegenover je zit aanspreekt van in het begin van je reis en je je dat al na één minuut beklaagt. Zeker wanneer die reis twee uur of langer duurt. Maar als die persoon er goed uitziet, *good vibes* uitstraalt, kan je je na de reis wel het hoofd inslaan dat je pas vijf minuten voor aankomst het gesprek bent begonnen. Een

dilemma dat alleen met een beetje psychologisch inzicht en met heel veel geluk kan worden opgelost.

Ze was *businesslike* gekleed, ik schat midden veertig, energiek gelaat en toch heel vrouwelijk. Mooi, vond ik haar. Haar haar was keurig opgemaakt. De zoektocht naar haar zitplaats had haar niet uit haar evenwicht gebracht. Ze nam een document uit haar handtas en maakte enkele aantekeningen. Ze las geconcentreerd en noteerde gedecideerd. Een minuut of vijf-zes. Dan kwam de steward de bestelling voor het menu opnemen. Ze leek even verstoord en antwoordde beslist “Chicken. And a red wine and sparkling water please”. Het leek me nog niet het juiste moment. We aten zwijgend tegenover elkaar. “Café. Koffie?” “Yes please, black.”

Dan achtte ik het moment gekomen om het ijs te breken, in het besef dat het fabeliekant kon aflopen. “U heeft nogal moeten zoeken naar uw zitplaats?” Ze zei dat het haar eigen stomme fout was: ze was *just-in-time* vertrokken “You know, I do this every two weeks, I know the whole thing.” Maar ze zei erbij dat je het eigenlijk nooit precies kan inschatten. Ze woont in Londen zelf en kent het traject en de procedure van buiten. En het is nog nooit fout gelopen, maar vandaag dus bijna. “Ik ben voor alle zekerheid de eerste wagon opgestapt en ben dan naar mijn plaats gaan zoeken. Ik wist wel waar het ongeveer was en dat ik nogal wat wagons moest doorlopen.” Daar gaat mijn theorie, de cynische én de milde. Ze is geen ‘kip zonder hoofd’ en ze vindt het helemaal niet ingewikkeld. Ze heeft gewoon het risico genomen om vooraf niet teveel tijd te verliezen.

“Ben je dan regelmatig voor *business* in Brussel” vraag ik haar voorzichtig.

“Ja en neen. Ik werk voor een Britse NGO die de Britse europarlementsleden adviseert over milieu-aangelegenheden. Een soort consultant dus, ik ben juriste van vorming.”

Sommige Niet-Gouvernementele Organisaties hebben dus medewerkers die niet zijn wat men ervan verwacht: wat verformfaaide actievoerders die net van een festivalweide lijken te komen na te korte nachten. Niet dus, deze keurige dame.

“Het heeft dan niets met de brexit te maken?”

“Ja en neen” zei ze alweer. Opmerkelijk dat ‘ja en neen’, die nuance. “Inhoudelijk heeft mijn job niets met de brexit te maken. Maar met mijn leven wel.”

Dit is dan zo’n moment in een gesprek waarop je je afvraagt: ‘Vraag ik het of laat ik het erbij?’ Je zit dicht bij het punt dat het persoonlijk wordt en dat de vraag die je dan graag zou willen stellen ‘indiscreet’ is. Ik twijfel. Meestal stop ik dan. Maar nu doe ik het toch. “Hoezo in jouw leven wel? Je bedoelt: het raakt het leven van iedere Brit?”

“Neen zo bedoel ik het niet. De brexit heeft mijn gezin diep getroffen.”

“De meningen waren verdeeld?” zo wist ik uit de reportages die ik erover las.

“Ja, we zijn met vier in ons gezin, mijn echtgenoot, onze zoon van tweeëntwintig en onze dochter van achttien. Alleen mijn echtgenoot is pro brexit. Hij is een *die-hard brexiteer*. Mijn zoon en ik hebben voor ‘remain’ gestemd. Mijn dochter zou het ook gedaan hebben, maar ze was nog net iets te jong om te mogen deelnemen aan het referendum. De discussies liepen thuis hoog op. Het heeft onze interne relaties aangetast. Mijn zoon mijdt nu de discussies. Hij studeert aan de andere kant van de stad en woont nu apart. Eigenlijk kan hij die kamer niet betalen en moet hij daarvoor bijklossen. Dat hindert hem bij zijn studies, maar liever dat dan de confrontatie met zijn vader te moeten aangaan. Mijn

dochter woont nog bij ons. Omdat ze nog niet zelfstandig kan gaan wonen. Elke dag zie ik haar woede. Ze zegt dat de brexit haar toekomst heeft afgenomen. Ze hekelte dat eiland-denken. En wil in Europa gaan reizen en studeren. Die kansen worden erg klein na de brexit. Verjaardagen vieren we thuis nu al drie jaar niet meer. De brexit heeft ons gezin grote schade toegebracht.”

Ze vertelt het op een kalme, beredeneerde wijze, terwijl het toch een verwoesting heeft aangebracht aan iets wat haar ongetwijfeld het meest dierbare moet zijn, haar gezin. Ik vraag of het ooit nog goedkomt? “Frankly my dear, I don’t think so. Het gaat niet om één of ander meningsverschil. Neen, het gaat veel verder. De brexit verandert het DNA van de Britse samenleving. Het is alsof we plots een andere grondwet hebben aangenomen. En dat op basis van één enkel referendum waarvan we allemaal weten dat het gemanipuleerd werd. En waarom? Om enkele grote ego’s hun politieke carrière veilig te stellen. Ongevoelbaar toch. Ons gezin is de Britse samenleving op micro-niveau. We zijn nu hopeloos verdeeld. Voorheen waren we dat niet.”

“En uw echtgenoot” durf ik dan toch te vragen vermits ze zonet een openheid getoond heeft die ik totaal niet verwacht had. Van de legendarische Britse gereserveerdheid merkte ik niets. “Komen jullie nog overeen?”

“Het heeft ons meer uit elkaar gedreven. Het erge is dat je er niet over kan discussiëren. Voor hem is de brexit niet iets rationeels, het is een gevoel, a *commitment* en we moeten dat nu eindelijk eens afleveren. Rationele tegenargumenten wuift hij weg. ‘Doemdenken’ noemt hij dat. En de ‘experts’ die in de media ten tonele worden gevoerd om de brexit af te branden vindt hij bevooroordeeld. Daardoor is er een soort wantrouwen tussen ons gekomen.”

De steward heeft afgeruimd, we zijn de *chunnel* al door. We naderen in sneltreinvaart de Europese hoofdstad. Er nestelt zich plots een stilte tussen ons. Ik weet niet meer wat te vragen, of durf ik plots niet meer? Zij graait in haar tas, neemt haar smartphone en ik zie haar boodschappen WhatsAppen. Ze kijkt me nog eens aan, en lacht. Ik lach terug, wat ongemakkelijk. Ik betrap me er op dat ik haar een mooie, aantrekkelijke vrouw vind.

We laten het gedrum van de gehaaste medepassagiers aan ons voorbij gaan en verlaten als laatsten onze wagon. We stappen samen naar de uitgang. Uit het niets zegt ze: “Weet je, eigenlijk moet ik maar eens per maand naar hier komen voor mijn job.”

Even later nemen we afscheid. Ik stap verder en kijk toch nog eens om. Ik zie een galante gentleman lachend op haar toestappen. Het enthousiasme blijkt wederzijds. Er volgt een intense zoen op de mond. Arm om arm verdwijnen ze in de massa.

Wachtend op de metro – in Brussel kan dat wat duren – herneem ik haar uitspraak ‘Het heeft ons meer uit elkaar gedreven.’ En de kalme haast emotionele toon waarmee ze haar verhaal heeft gebracht. En ik bedenkt: ‘Waar de brexit als excuus al niet goed voor is.’

DE MINIMALISTISCHE KUNST VAN VIVI HERREBOUDT

Monika Macken

Vivi Herreboudt is geboren en getogen in de drukkerij- en uitgeverwereld : haar familie gaf de bekende krant “Brugsch Handelsblad” uit .

Jarenlang werkte ze samen met haar (nu overleden) echtgenoot, die industrial designer, schilder en fotograaf was.

Nu woont ze in Knokke, volgt daar vrij atelier in de Maak en geniet elke dag weer van de schoonheid van de zee, de mistige ochtenden op de zeedijk en de stille vijver, die naast haar flat is gelegen.

Haar werken hebben eenvoudige belijningen en zijn de uitdrukking van rustige, minimalistische emoties. Graag zou ze willen evolueren naar een iets meer abstracte stijl, die nog steeds geïnspireerd zal worden door het ‘vlakke land’ en de stille horizon van de Noordzee.

Ze stelde reeds tentoon in verschillende artgalleries : Galerie Ludwig Trossaert (2019) in Antwerpen (oktober 2017) en in Parijs (oktober 2018), Galerie Woussen in Knokke (zomer 2018), Ethiea in Parijs (januari 2019)

Verder houdt ze van de hedendaagse Franse en Amerikaanse literatuur (vooral roman over de samenleving) en...Spinoza.

Ze luistert graag en aandachtig naar Klara, haar lievelingszender en heeft een voorliefde voor de muziek van Bach, Mozart, Brahms, Händel en Satie. De stemmen van Maria Callas en Cecilia Bartoli maken haar altijd gelukkig, maar ook de lichtere chansons van Jacques Dutronc en Francis Cabrel kunnen haar bekoren.

Ze heeft grote bewondering voor het werk van Rik Wouters, de kunstenaars van de Latemse School, Spilliaert, David Hockney, Nicolas de Staël, Koen van den Broek en nog heel wat andere grote namen.

Grote toekomstplannen heeft ze niet : ze wil gewoon verder haar emoties kunnen uiten in haar schilderijen en zich daarbij goed voelen.

Indien men haar zou voorstellen om in een museum tentoon te stellen, zou ze kiezen voor de Musée d'Orsay in Parijs, het ouderlijk huis van schrijfster Georges Sand in Nohant (Frankrijk) of het Guggenheim in Bilbao.

Maar wat ze vooral wil is zichzelf blijven, geen toegevingen doen om aan haar eigen stijl een commercieel tintje te geven en plezier beleven aan de mooie natuur die haar dagdagelijks omringt.

LINDA CAMPENS: EEN DISCRETE, MAAR OPMERKELIJKE KUNSTENARES

Monika Macken

Grote woorden en beschouwingen moet niemand van Linda Campens verwachten. In de cursus schilderkunst, geleid door Ann Verbouwe in de Stedelijke academie voor Beeldende Kunsten Jan Portaels werkt ze rustig verder, maar het resultaat is steeds origineel, persoonlijk en verrassend.

Reeds als kind schilderde ze erg graag : ze ging toen reeds een tijdje naar de academie en haar ouders vonden het ook een mooie hobby, maar studeren voor beeldende kunst was geen optie. Er moest eerst gedacht worden aan een 'degelijk' diploma.

Linda begon weer te schilderen toen ze ongeveer dertig was en werd toen begeleid door de bekende kunstenaar Jacky Duyck in Dilbeek. Het was een aangename afleiding van de drukke beslommingen van het dagelijks leven: drie opgroeiende zonen én een winkel. Door een aantal verhuizingen kwam ze daarna in verschillende schil-

dergroepjes van amateurkunstenaars terecht, wat steeds inspirerend werkte en waarbij ze fijne zielsgenoten kon ontmoeten. Dit gebeurde o.a. in Asse en in het creatief centrum "t Verloren Uurke" in Meise.

Nu de kinderen het huis uit zijn en ze reeds oma is geworden, kan ze eindelijk tijd vrijmaken om twee maal per week en met veel enthousiasme naar de academie van Vilvoorde te trekken.

Linda Campens beschouwt zichzelf eerder als een natuurmens en laat zich bij haar werk vooral inspireren door natuurfoto's van vergezichten en uitzichten van hoge torens of heuvels. Het geeft haar een gevoel van ruimte, vrijheid en oneindigheid. Haar schilderijen krijgen nochtans altijd een eigen 'touch', omdat ze aan elke inspirerende foto een eigen interpretatie geeft, die meestal naar een bepaalde abstractie leidt.

Ze werkt graag in groepsverband, omdat ze de opmerkingen van collega's meestal op prijs kan stellen en toepassen op haar werkwijze. Ze hoort dan ook graag de mening van anderen, niemand hoeft haar te sparen, maar ze zal toch altijd haar eigen richting blijven volgen.

Een van haar favoriete schilders voor het ogenblik is Peter Doig, maar dat kan best af en toe veranderen, ook al is de impressionistische inslag van Van Gogh en tijdgenoten bij haar altijd voelbaar aanwezig.

Linda Campens leest ook graag, liefst ontspannende boeken op aanraden van vriendinnen of na het lezen van een bespreking in de krant. De films die daarna op basis van deze boeken gemaakt worden kunnen haar boeien, ook al is ze vaak ontgoocheld omdat die het verhaal van het boek te weinig weergeven of te kort zijn.

Voor tentoonstellen heeft ze voorlopig geen tijd, ze vindt het ook niet zo belangrijk en besteed haar tijd liever aan het schilderen zelf. Toch vind ze het natuurlijk fijn dat anderen haar werk goed vinden en er een goed gevoel bij hebben. Misschien komt het ogenblik voor een tentoonstelling later nog wel... Toekomstplannen heeft ze dus niet echt, ze concentreert zich vooral op het vinden van een eigen stijl en het maken van inspirerende werken.

Wanneer we haar vragen in welk museum ze ooit haar werk zou willen zien hangen, zegt ze heel eerlijk dat ze daar nog nooit aan gedacht heeft, dat ze zich op dit ogenblik beperkt tot haar schildersatelier en in de huizen van enkele goede vrienden.

Zoals reeds gezegd : Linda Campens is een discrete kunstenaar. Maar haar werken kunnen op heel wat waardering en bewondering rekenen. En dat is toch wat elke kunstenaar wil bereiken...

OVER SPROOKJES EN FAKE NEWS.

Hugo Verstraeten

Lap. Het is weer zo ver. Eens mensen doorhebben dat je zonder fouten kan schrijven vragen ze om hun poëtische pennenvruchten door te nemen en (liefst ook) van enig commentaar te voorzien. Meestal voegen ze daar schoorvoetend aan toe dat het 'maar' probeersels zijn. Wie een vraag stelt kent minstens een deel van het antwoord al: dat wat ze schrijven het poëtische gehalte van tienerdagboeken nauwelijks overstijgt. Dit soort verzoeken behandel je vervolgens met een welwillend mededogen. Je zoekt naar wat al op zich kan staan. Enkele woorden die elkaar verdragen en niet meteen naar de prullenmand of de delete – knop lonken. Meestal echter ontsnappen de jongleurs met woorden niet aan het poëterige cliché.

Het ergst zijn de als literatuur bedoelde selfies. Het *ge- ik* in wat ze schrijven. Het kost tijd en overredingskracht om duidelijk te maken dat de auteur en zijn werkelijkheid irrelevant zijn voor de poëzie. Er staat zoveel 'ik' in hun gedichten dat er nauwelijks plaats is voor de 'ander'. De literaire pretendent staart vervolgens wat in het ijle wanneer je hem of haar adviseert zich weg te schrijven uit het gedicht: gedichten vormen immers toch de allerindividueelste expressie van de allerindividueelste emotie? Gedichten zijn geen psychogrammen. Ze zijn niet de expressie van emoties. Literatuur die naam waard betekent vaak de vlucht uit de emotie. Ik haal er T.S. Eliot bij om wat meer steun te zoeken voor die opvatting. Want een opvatting blijft het: literaire kritiek is geen exacte wetenschap. Het is een talig onderzoek naar wat werkt en wat niet werkt. Een gedicht is een snuffelpaal voor bedachtzame lezers.

Nauw verwant, echter toch ook weer verschillend van de beoefenaar van de narcistische selfie is de *narratief*: de verhalenverteller. Poëzie als een in woorden verpakt verhaal. Het komt je soms op slaande deuren of ijzige stiltes te staan wanneer je de in angstzweet badende poëet voorzichtig probeert duidelijk te maken dat zijn of haar gedichten geen gedichten zijn. In gedichten is de taal aan het woord en niet het verhaal. Men kan ook geen gedichten navertellen. Wanneer het in woorden vermomde verhaal de bovenhand neemt is het poëtische gehalte meestal spoorloos. Dichters betasten het bladwit op zoek naar woorden. Ze onderzoeken de woorden op hun mogelijkheden. De verwijzing naar een buiten het gedicht staande werkelijkheid is daaraan ondergeschikt.

En last but not least kom ik in de weiden als wiegende zeeën de klokkenluiders tegen van het literaire bombast. Het bulkt in hun gedichten van poëzinnig taalgebruik: misthoorns, herfstig goud en zingende kandelaars in de wind. Diana – poëzie. Het schreeuwt bellen en toeters in de gedichten en inderdaad: hier en daar staat een gekoesterde vondst. Het is druk in hun gedichten. Het gonst er van het spreken. Moeilijk om uit te leggen dat poëzie meer met zwijgen te maken heeft dan met spreken. De stilte laat zich maar moeizaam onderbreken (onderspreken). Er schuilt veel witruimte in goede gedichten. En ach, ook deze *gedichters* sluit ik in mijn armen vol respijt. Ik begrijp hen wel. Om Oscar Wilde te citeren: we staan met zijn allen tot de enkels in de modder. Zo nu en dan wil een mens wel eens naar de sterren kijken. Omdat de banale werkelijkheid knelt als veel te nauwe schoenen.

Ergens in het intussen al wat ondergesneeuwde *Oneigenlijk gebruik. Over de betekenis van poëzie*, van de hand van Geert Buelens (2008) onderstreepte ik dat dichters *kreupelen zijn die proberen te swingen*. Laat dat een troost zijn en een wenkend perspectief voor wie zich in deze korte vingerwijzing aangesproken voelt.

En wat dit korte essay met sprookjes en fake news te maken heeft? Niets, dat had u al door. Dat u intussen op dit punt van voorliggend bestek bent aangekomen is echter best meegenomen...